

Hví skulu vit brúka endurskin?

ENDURSKIN - STIG FYRI STIG

– vegleiðing til læraran

4.-5. flokkur

Innihald:

Støði

Mál

Førleikamál í 2. undirvísingartí

Tilfar

Undirvísing

Tak foreldrini við

Støði

Endurskin í undirvísingini

Málið er at fáa næmingarnar at varðveita tann góða vanan at brúka endurskin og fáa tey, sum ikki hava gjørt tað, at brúka endurskin. Harumframt er endamálið at gera tey tilvitað um, hvussu stóran týdning tað hevur. Tey flestu hava frá barnsbeini verið von við at brúka endurskin, men um 12 ára aldur gevast børn ofta at brúka endurskin. Málið er at fáa tey at broyta hugburð.

Stór børn hava ofta ilt við at ímynda sær, at tey kunnu koma í vanda – eisini í ferðsluni.

Mál

At næmingarnir fata:

- At tað er týdningmikið at hava endurskin, tá ið vit eru úti í skýming og myrkri
- At nýtlan av endurskini kann vera ein spurningur um lív ella deyð

Førleikamál í 2. undirvísingartí

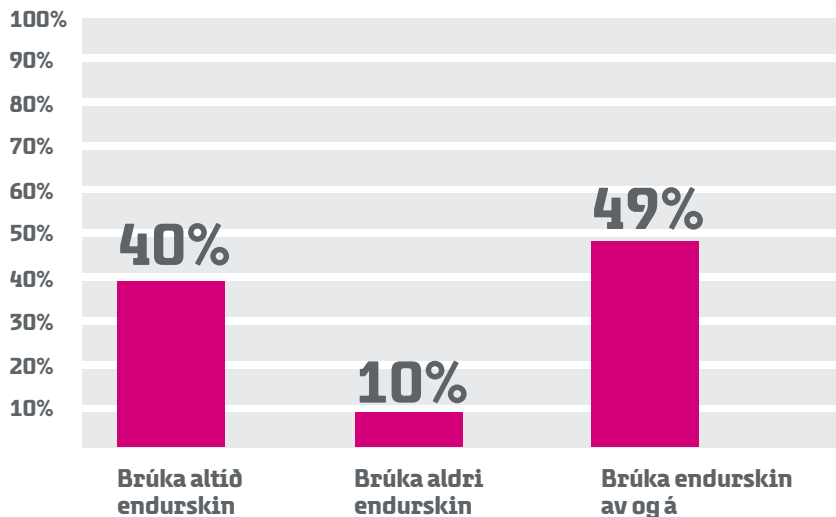
Tilfarið lýkur hesi førleikamál:

- Næmingarnir duga at lýsa, hvussu óskynsamur atburður kann ávirka ferðslutrygdina
- Næmingarnir kenna týdningin av at vera sjónligir í ferðsluni

Hví skulu vit brúka endurskin?

Hvussu nógv brúktu endurskin í Føroyum í 2010

Tølini skulu takast við fyrivarni, tí kanningin er ikki umboðandi; bert 378 fólk hava svarað spurnarkanningini. Hon er tí bara at meta sum ein ábending.

Kelda: Nordiska Trafiksäkerhetsrådet 2010

► Endurskin

Eitt endurskin er gjørt úr evarska smáum glaslinsum ella smáum mikroprismum. Tað eru tær, sum geva afturskinið av ljósi í endurskininum. Tá ið ljós frá lyktunum á einum bili raka endurskini so kasta glaslinsurnar/ mikroprismurnar ljós aftur sama veg, haðan ljósið kom.

Á fakmáli verður afturskinið nevnt **retrorefleksiión**, sum merkir at ljósstrálan verður kastað aftur í somu ætt, haðan hon kom.

Kelda: Tryggtrafikk.no

Áðrenn tú byrjar

Tilfarið er lætt at arbeiða við. Mælt verður tó til, at tú lesur alt tilfarið, áðrenn undirvísingin byrjar, og prenta spurnarblaðini til næmingarnar at fylla út.

Tilfar:

- Framløga um endurskin – umframt tveir stuttflimar
- Spurnarblað um endurskin til næmingarnar at prenta út

Eykatilfar kunnu tit eisini brúka:

- Endurskinskanning úti
- Endurskinskanning inni

Undirvísing

A: Framløga, orðaskifti & spurnarblað

4.-5. flokkur / Tíð: 1 – 2 skúlatímar

- Framløgum um endurskin lýsir og stuðlar undir kjakið, hví tað er týðningarmikið at brúka endurskin. Kunna næmingarnar um tað, sum stendur í faktaboksunum
- Spurnarblaðið svara næmingarnir, tá ið tit hava verið ígjøgnum framløguna. Spurnarblaðið tekur støði í framløguni og faktaboksunum
- Endurskinskanningar er eyka tilfar, sum lýsir, hvussu tit kunnu gera endurskinskanningar inni og úti, so næmingarnir síggja munin millum at brúka og ikki brúka endurskin

► Dagsljós

Vit síggjast best í bjørtum litum, sum eru mótsetningar til umhvørvið. Ert tú í endurskinsvesti, so ger flúrglógvandi evnið (tað gula) í vestinum, teg sjónliga/n í dagsljósi – ikki endurskinið í vestinum.

► Myrkur

Sjálvt á gøtum við góðum ljósi gera endurskin teg nógv sjónligari. Bjartir litir eru ikki nógv mikið í myrkri.

► Tøkni

Tað, sum krevst, er annahvørt ein telda við vørpu ella ein samvirkin talva við internetkagara.

Hví skulu vit brúka endurskin?

Óhappið kann henda

Byrja við at práta í flokkinum, um nakar teirra ella onkur, sum tey kenna, hevur upplivað, at onkur næstan ella hevur verið árend/ur, tí viðkomandi ikki brúkti endurskin.

Endurskin ella ikki

Tosa við næmingarnar, um tey brúka endurskin. Gera tey ikki, hvørjar eru orsakarinar til tað? Er tað tí, tað ikki er kul at brúka endurskin, ella er tað tí, tey halda tað vera óneyðugt ella okkurt annað?

Frágreiðing til framløguna

Hví skulu vit brúka endurskin?

Greið frá, at tað er gott at vera í endurskinsvesti, tí rípan av endurskinini er breið og er runt allan vestin, so vit síggjast frá øllum síðum, eru vit í endurskinsvesti. Umfram endurskinsvest er gott at festa endurskin, so tey eru í knæhædd - eitt hvørju megin. Við at gera tað, rakar ljósið frá billyktinum skjótast endurskinini.

BRÚKAR TÚ ENDURSKIN, MINKAR VANDIN FYRI AT VERÐA ÁKOYRD/UR UMLEIÐ 85 %.

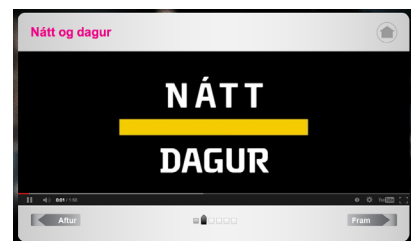
Vanliga hava næmingarnir ikki prosentrokning fyrr enn í 5. flokki. Um so er, at tey ikki skilja prosent, kunnu tit tosa um, hvat hetta merkir.

Nátt og dagur

Her verður filmurin 'Nátt og dagur' vístur. Tosið um filmin og spyr næmingarnar um tað er nakað, sum teir hava sæð, sum undrar tey. Tosið um, hvussu nógv betur tey síggjast við endurskinini sammett við tey í myrkum klæðum.

Harafturat kunnu tit tosa um, hvussu stórir munur tað er at vera í bjørtum litum, og hvussu væl tey síggjast í daglýsi sammett við myrk klæði. Í filminum er tað serliga tað flúrglógvandi (gula) í endurskinsvestum, sum sæst væl, tá ið børnini eru úti og spæla í dagsljósi.

Brúka vit endurskin...:

Greið næmingunum frá týðninginum av at brúka endurskin og at vera sædd/ur í ferðsluni. Nýta vit ikki endurskin, kann tað hava við sær, at bilførarin sær okkum ov seint.

Greið næmingunum frá, at eru vit í góðkendum endurskinini, síggjast vit minst 140 metrar burðurfrá, tá ið bilur hevur nærljósini tendrað. Tað svarar til eitt sindur longri enn longdin á einum stórum fótbóltsvølli. Vanliga verður sagt, at ein fótbóltsvøllur skal vera millum 90 og 120 metrar til longdar. Bilførarin hevur 10 sekund at síggja okkum og umræða seg í við 50 km/t.

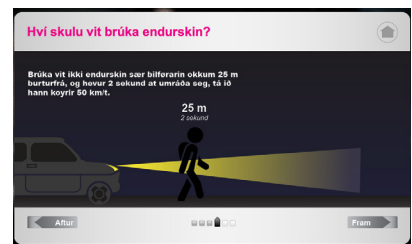
Hví skulu vit brúka endurskin?

Her kunnu tit tosa um, at hesi sekundini kunnu bjarga lívinum, tí hesi sekundini eru long tíð, fyri bilføraran at bera seg skilaliga at.

Brúka vit ikki endurskin...:

Greið frá, at við ongum endurskini síggjast vit í fyrsta lagi 25 m burturfrá, og tá hevur bilførarin 2 sekund at síggja okkum til gongu og umráða seg um hann koyrir 50 km/t.

Brúkið altíð endurskin í skýming og myrkrí:

Henda myndin vísir, hvør munurin er, nær bilførarin sær okkum, tá ið vit brúka endurskin, og tá ið vit ikki brúka endurskin.

Greið frá, at endurskinini geva lyktunum afturskin, so tað er skilagott um endurskinini verða fest, so tey eru í knæhædd soleiðis, at ljósið frá billyktunum rakar endurskinini fyrr og betur. Harafturat kunnu tit tosa um týðningin at hava minst tvey endurskin fyri at verða sædd/ur frá báðum síðum, tá ið farið verður tvørtur um vegin.

Brúka endurskin

Aftna á at hava sæð filmin 'Brúka endurskin' kunnu tit annaðhvørt í flokkinum ella í bólum práta um:

- Hvussu kennast tey bæði?
- Hvat tekur gentan úr skuffuni?
- Hvør er á fotomyndini?
- Hvar fara tey?
- Hví heingir hon endurskin um gravsteinin?

Næmingarnir kunnu eisini skriva eina søgu um hendingina í filminum.

► Endurskin

Tað er ikki líkamikið, hvat endurskin vit brúka. Best er at velja endurskin, sum hava eina av europeisku CE-góðkenningunum EN 471, EN 1150 ella EN 13356.

Hví skulu vit brúka endurskin?

B: Spurnarblað

Eftir framlöguna og orðaskiftið verður spurnarblað latið næmingunum at svara. Tit tosa um úrslitini, tá ið næmingarnir eru lidnir at svara spurningunum.

Svar til spurnarblaðið um endurskin

Teksturinn við **pink liti** er rætt svar. Teksturinn við **ljósabláum liti** er skeivt svar.

Spurningur 1:

Hvussu gert tú teg sjónliga/n í ferðsluni í dagslýsi?

- Við at ganga í klæðum í bjørtum litum?
Rætt. Bjartir litir, sum eru týðiligir mótsetningar til umhvørvið, gera teg sjónliga/n.
- Tað ger ikki mun, hvørjum eg eri í dagslýsi, tí tá síggist eg?
Skeivt. Bjartir litir, sum eru mótsetningar til umhvørvið, gera teg sjónliga/n.
- Við at vera í minst tveimum endurskinum?
Skeivt. Endurskin gera teg ikki sjónligari í dagslýsi.

Spurningur 2:

Hvussu gert tú teg sjónliga/n í ferðsluni í myrkri?

- Við at ganga har lyktarpelar eru, so mær nýtist einki at gera fyri at vera sjónlig/ur
Skeivt. Sjálvt á gøtum við góðum ljósi gera endurskin teg nóg sjónligari.
- Við endurskini
Rætt.
- Við at vera í klæðum í bjørtum litum
Skeivt. Bjartir litir eru ikki nóg mikið í myrkri. Endurskin skal verða á klæðunum.

Spurningur 3:

Hvussu nógv minka endurskin um vandan fyri at verða árend/ur í ferðsluni?

- 45%
Skeivt.
- 65%
Skeivt.
- 85%
Rætt.

Spurningur 4:

Hví eigur tú at brúka minst tvey endurskin – eitt hvørju megin?

- Eg má hava eitt eyka endurskin, um annað dettur av
Tað ljóðar sum eitt gott hugskot, men er ikki rætta svarið.
- Eg má verða sædd/ur frá báðum síðum, tá ið eg fari tvørtur um ein veg
Rætt.
- Eg má hava tvey endurskin fyri at kunna læna onkrum eitt, um onkur hevur gloymt endurskin, og tað er vorðið myrkt
Tað er ófært, um tú kanst læna øðrum endurskin, men svarið er skeivt.

Hví skulu vit brúka endurskin?

Spurningur 5:

Hvar skal endurskinið helst verða fest?

- Endurskinið skal festast, so tað er í knæhædd, soleiðis at ljósið frá billyktunum rakar tað best
Rætt.
- Tað ger ikki mun, hvar endurskinið verður fest – tað er nóg gott at hava endurskin
Skeivt. Tað er umráðandi at festa endurskin á sjónligastu støðini.
- Best er, um endurskinið er seymað bakið á á jakkanum.
Skeivt. Tað er ikki nóg mikið at hava endurskin bara aftanfyri. Tað er gott at hava endurskin á klæðum (frá framleiðara), um tað eru góðkend endurskin.

Spurningur 6:

Hvussu virkar eitt endurskin?

- Tað lýsir alla tíðina
Skeivt.
- Tað blinkar
Skeivt.
- Tað kastar ljósið aftur, tá ið ljós skínur á tað
Rætt.

Spurningur 7:

Endurskin verða gjørd úr smáum...

- Mikroprismum
Rætt.
- Lampum
Skeivt.
- Lummalyktum
Skeivt.

Spurningur 8:

Hvør er raskast at brúka endurskin?

- Børn
Rætt.
- Ung
Skeivt.
- Vaksin
Skeivt.

Tak foreldrini við

Tað er skilagott at seta tíð av á foreldrafundi og tosa um ferðslutrygdina hjá børnunum. Hygg eftir tilfari til foreldrafundir við at klikkja í ímyndina 'Foreldrafundur'.